

8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.

9. Питання координації євроатлантичної інтеграції України: Указ Президента України №296/2016. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/2962016-20283>.

10. Україна відмовилася від позаблокового статусу URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/12/23/7052990/>.

11. Хартія про особливе партнерство України з НАТО URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_002.

12. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік: Указ Президента України №89/2018. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/892018-23882>.

Юлія Христова,
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

На сьогодні варто констатувати той факт, що небезпека поширення коронавірусу додатково обґрунтувала потребу у впровадженні альтернативних, дистанційних форм голосування виборців в межах карантинних заходів.

Як свідчить зарубіжний досвід, в умовах поширення коронавірусу більшість країн світу виявилися не готовими до організації та проведення виборів до органів державної влади та місцевого самоврядування.

У зв'язку з тим, що персональне голосування значної кількості людей у приміщеннях виборчих дільниць становила загрозу поширенню захворюваності серед населення, влада одних країн світу надала можливість своїм виборцям проголосувати достроково та /або поштою, інших – запровадила додаткові карантинні обмеження у приміщеннях для голосування або взагалі перенесла дату проведення чергових виборів.

Досвід країн, в яких все ж таки було організовано голосування на виборчих дільницях, свідчить про те, що більшість вжитих жорстких карантинних заходів виявилися ефективними для забезпечення належного рівня безпеки виборців.

Зокрема, обов'язкові вимоги щодо носіння захисної маски на обличчі, використання антисептиків, одноразових рукавичок, дотримання соціальної дистанції, вхідний контроль температури тіла виборця, чеська інновація голосування «drive-in» [1] та ін.

На окрему увагу заслуговують факти перенесення дати проведення загальнонаціональних, регіональних чи місцевих виборів у понад 50 країнах [2] світу, особливо без зазначення конкретної дати, у зв'язку з виникненням запитань щодо легітимності влади, повноваження якої були продовжені на невизначений строк.

Як аргумент на підтримку такої позиції принагідно зауважимо, що виборче законодавство деяких з цих країн взагалі не передбачає можливості відтермінувати початок виборчого процесу або будь-яку його стадію [3].

Проте навіть за таких обставин не обов'язково йдеться про те, що держави фактично не забезпечили належну реалізацію одного з основоположних виборчих стандартів, – принципу періодичності виборів, який знайшов своє відображення у Міжнародному пакті про громадянські й політичні права та інших міжнародно-правових документах.

Зокрема, у відповідності до статті 4 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права держави-учасниці можуть вживати заходів на відступ від своїх зобов'язань за умови офіційного оголошення надзвичайного становища, при якому життя нації перебуває під загрозою [4].

Наприклад, у Великобританії довелось ухвалити закон про надзвичайний стан, щоб створити правову основу для відкладення травневих місцевих виборів 2020 року на рік через пандемію COVID-19. Новий законопроект передбачає, що нинішні депутати місцевих рад пропрацюють ще один рік, а ті, які будуть обрані у 2021 році, працюватимуть три роки

замість звичайного чотирирічного терміну, щоб можна було відновити нормальний виборчий цикл після закінчення нинішньої кризи [5].

Разом із проблемою забезпеченням виборчих в умовах пандемії важливе значення має оцінка безпекових ризиків альтернативних форм волевиявлення виборців.

Голосування поштою, впроваджене, наприклад, в умовах пандемії під час виборів у Баварії, США, або вже дозволене у відповідності до чинного національного законодавства, наприклад у Швейцарії та Великій Британії (з 2000 р.), також має ряд невирішених аспектів. Зокрема, ризик порушити принцип інклюзивності виборів за рахунок зменшення участі літніх виборців та ін.

Щодо голосування через мережу Інтернет, то позиції фахівців неоднозначні, як з точки зору можливого втручання та викривлення результатів виборів, так і з погляду проблем забезпечення належного рівня захисту персональних даних, через високі ризики, пов'язані із кібербезпекою та можливою недовірою громадян до результатів виборів [6].

Таким чином, на сьогодні нагальна потреба на основі аналізу як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду організації виборчого процесу в умовах пандемії, виробити оптимальну для України модель дистанційного голосування за для впровадження її як альтернативного чи основного способу волевиявлення громадян з метою забезпечити їх активне виборче право, а також безпеку під час виборів.

1. Драчук С. Коронавірус і вибори: світовий досвід. Радіо свобода : веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/koronavirus-i-vybory/30905705.html> (дата звернення: 26.02.2021).

2. Global Impact of COVID-19 on Elections. *International Foundation for Electoral Systems* : веб-сайт. URL: <https://www.ifes.org/publications/global-impact-covid-19-elections> : веб-сайт. (Last accessed: 26.02.2021).

3. Кетрін Еллена. Правові міркування при відтермінуванні або адаптації виборів : Серія інформаційних матеріалів IFES COVID-19. URL: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_covid-19_briefing_series_legal_considerations_when_delaying_or_adapting_elections_june_2020_ukrainian.pdf (дата звернення: 26.02.2021).

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : міжнародний пакт від 16 груд. 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 26.02.2021).

5. Johnston H. C. Briefing Paper, No. 08856, Coronavirus Act: Elections. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rc=tj&q=&esrc=s&source=web&cd=6&ved=2ahUKewiA5b_AsanpAhXnkHIEHfIBDRIQFjAFegQIBBAb&url=http%3A%2F%2Fresearchbriefings.files.parliament.uk%2Fdocuments%2FCBP-8856%2FCBP-8856.pdf&usq=AOvVaw0VnmvWFXhLAEQ5ag59AdIs (Last accessed: 26.02.2021).

6. Яворська Г. М. Вплив пандемії COVID-19 на вибори в Європі та у світі. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/vplyv-covid-na-vybory-v-sviti-ta-evropi.pdf> (дата звернення: 26.02.2021)

Ануш Давтян,
викладач кафедри
загально правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ НА ЕНЕРГЕТИЧНУ БЕЗПЕКУ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ДОГОВОРУ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ХАРТІЇ

На сьогодні Україна є активним учником міжнародних відносин в галузі енергетики та стороною міжнародних договорів у цій сфері. Вплив міжнародних договорів на національну безпеку в Україні можна дослідити на прикладі енергетичних правовідносин.

Ратифікація Україною Договору до Енергетичної Хартії стала вагомим внеском в забезпечення національної енергетичної безпеки. Договір до Енергетичної хартії (ДЕХ) – є головним багатостороннім міжнародним договором в енергетичній сфері. У Європейському Союзі була ініційована загальна стратегія, яка була спрямована на об'єднання проблем Західної Європи (безпека енергетичних поставок) з можливостями східноєвропейських держав (багаті нерозвідані запаси нафти і газу). Ця стратегія ґрунтувалася на сприянні західним інвестиціям в енергетичний сектор держав Східної Європи і на транзиті енергетичних ресурсів сходу на захід [3].

ДЕХ був заснований на положеннях Європейської енергетичної хартії 1991 року. У той час як Європейська Енергетична Хартія була, по суті, декларацією політичних намірів сприяти співробітництву Східної та Західної Європи, ДЕХ є юридично обов'язковим багатостороннім договором – єдиним такого роду договором, який регулює питання міждержав-